

Adviesbureau

Mertens B.V.

**ACTUALISERENDE VELDINVENTARISATIE VLEERMUIZEN EN VOGELS
ACHTERTERREIN BRASSERSKADE 227A TE DEN HAAG**

Advies op het gebied van natuur, ruimtelijke ordening en natuurwetgeving.

Eindrapport

ACTUALISERENDE VELDINVENTARISATIE VLEERMUIZEN EN VOGELS ACHTERTERREIN BRASSERSKADE 227A TE DEN HAAG

rapportnummer 2022.4072

december 2022

In opdracht van:
Politie Diensten Centrum
Postbus 33137
3005 EC Rotterdam

Adviesbureau Mertens B.V.
Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en natuurwetgeving

 Utrechtseweg 120, 6871 DV Renkum
 06-29458456

 info@adviesbureau-mertens.nl
 www.adviesbureau-mertens.nl

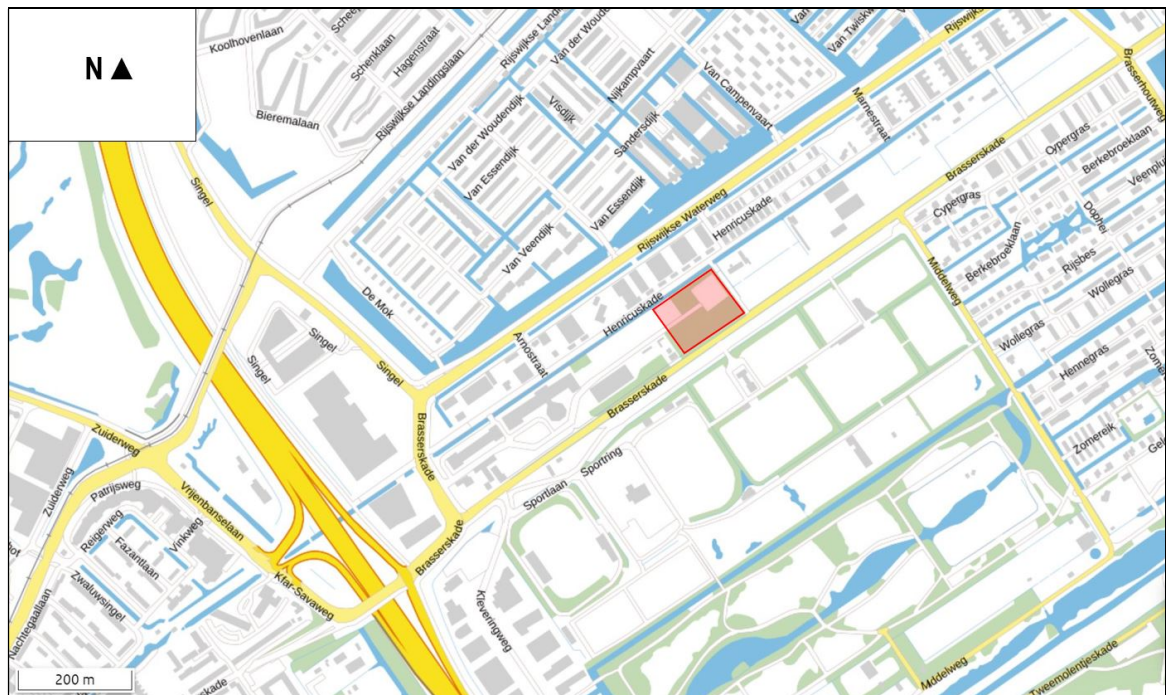
INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 INLEIDING	2
1.2 HET PLANGEBIED	2
1.3 DE PLANNEN	3
1.4 VRAAGSTELLINGEN VAN HET ONDERZOEK	3
1.5 OPBOUW VAN DIT RAPPORT	4
 2. METHODE.....	 5
2.1 OMVANG ONDERZOEK	5
2.2 VELDONDERZOEK VLEERMUIZEN.....	7
2.3 VELDONDERZOEK BROEDVOGELS MET VASTE RUST- EN VERBLIJFPLAATSEN	8
2.4 OVERIGE	8
 3. RESULTATEN	 9
3.1 VLEERMUIZEN.....	9
3.2 BROEDVOGELS	11
 4. CONCLUSIES.....	 12
 GERAADPLEEGDE LITERATUUR.....	 13
 BIJLAGEN	 14
1 BEGRIPPEN.....	15
2 VOORWAARDEN	17
3 ONDERZOEKS OMSTANDIGHEDEN	18

1. INLEIDING

1.1 Inleiding

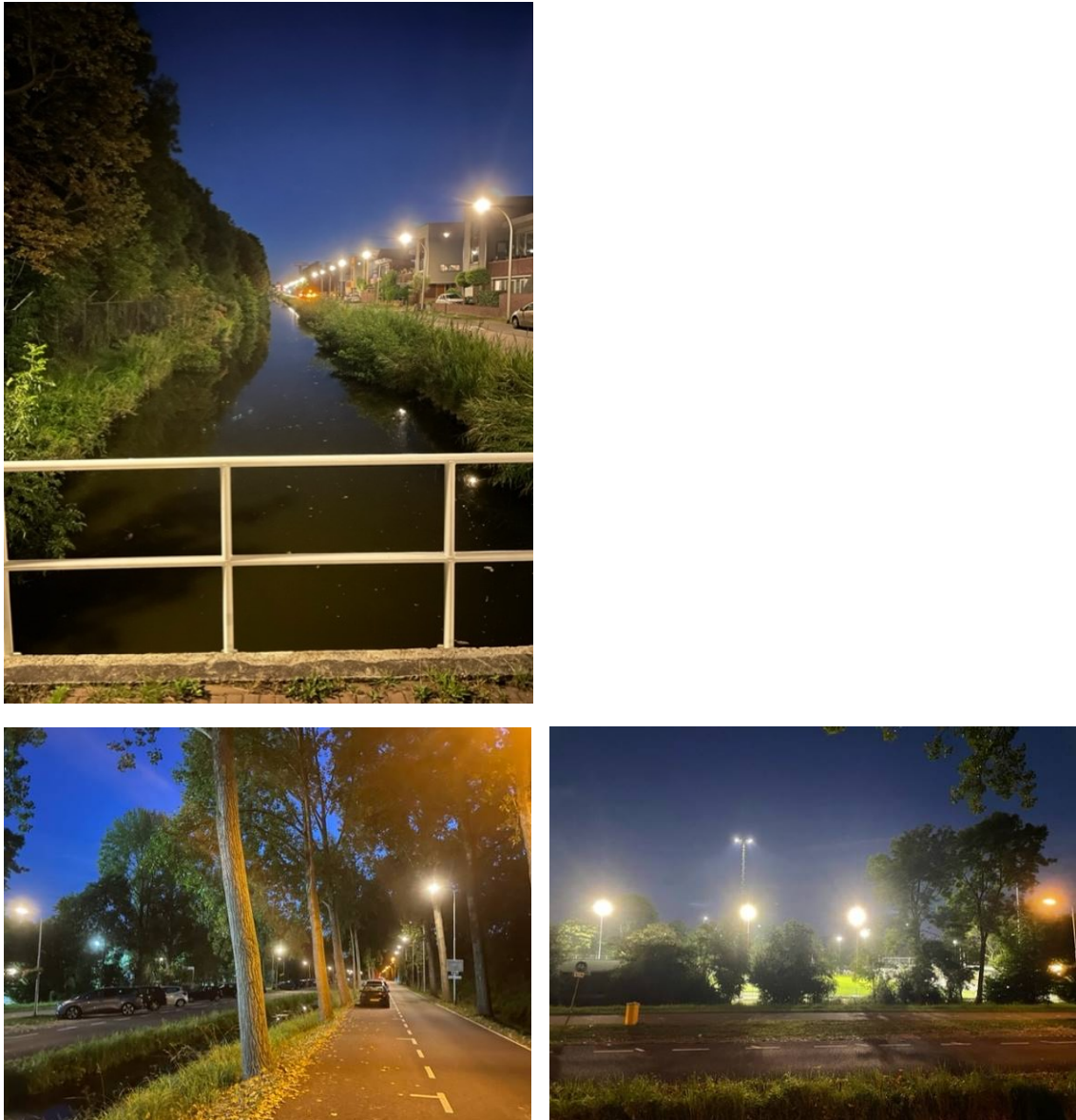
Er is het voornemen voor de realisatie en het gebruik van een politiegebouw op het achterterrein aan de Brasserskade 227a te Den Haag. Deze plannen zouden van negatieve invloeden kunnen zijn op vleermuizen en vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen (Adviesbureau Mertens, 2019a, 2022). Op grond hiervan is gericht veldonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen en het terreingebruik van vleermuizen en vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen (Adviesbureau Mertens, 2019b). Omdat het gericht veldonderzoek dateert uit 2019 is aan Adviesbureau Mertens BV te Renkum gevraagd om een actualiserend veldonderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van vleermuizen en vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen en om bij het eventueel voorkomen hiervan, aan te geven hoe hiermee dient te worden omgegaan. In dit rapport worden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd.

Figuur 1. Globale ligging van het plangebied aan de Brasserskade 227a te Den Haag.

1.2 Het plangebied

Zoals weergegeven is het plangebied gelegen op het achterterrein aan de Brasserskade 227a te Den Haag. In onderhavige rapportage wordt dit verder aangegeven als 'Brasserskade 227a te Den Haag'. Het plangebied en directe omgeving is sinds het verkennend onderzoek niet wezenlijk gewijzigd. Wel dient opgemerkt te worden dat enkele oudere kastanjabomen (twee stuks) aan de rand van het plangebied zijn gesneuveld. Verder was het een vrij onbewolkt seizoen en dat op het voorterrein en in de omgeving relatief veel kustlicht wordt gebruikt. De bunkers op het terrein is nog steeds ongeschikt als verblijfplaats als gevolg van het ontbreken van hangplekken. Voor een verdere omschrijving van dit gebied wordt verwezen naar het verkennend onderzoek (Adviesbureau Mertens, 2019a, 2022).

Figuur 1. Foto-impressie de directe omgeving aan de Brasserskade 227a te Den Haag boven; Henrickusvaart, linksonder; zuidelijk gelegen Brasserskade, rechtsonder: ten zuiden gelegen sportvelden).

1.3 De plannen

De plannen zijn sinds het verkennend onderzoek niet gewijzigd. Voor een omschrijving van de plannen wordt dan ook verwezen naar het verkennend onderzoek (Adviesbureau Mertens, 2019, 2022).

1.4 Vraagstellingen van het onderzoek

Vleermuizen en vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen kunnen in potentie kunnen voorkomen (Adviesbureau Mertens, 2019a, 2022). Gelet op de opdracht (als genoemd in de inleiding van hoofdstuk 1) worden de volgende vraagstellingen onderzocht:

1. Welke soorten vleermuizen en vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen komen voor in of in de nabijheid van het onderzoeksgebied aan de Brasserskade 227a te Den Haag?
2. Wat is de verspreiding en het terreingebruik van de vleermuizen en vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen in of nabij het onderzoeksgebied aan de Brasserskade 227a te Den Haag?

1.5 Opbouw van dit rapport

Na een korte uitleg over vleermuizen en vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen wordt in hoofdstuk 3 de werkwijze van het onderzoek weergegeven. In hoofdstuk 4 wordt de aanwezigheid en de verspreiding weergegeven. In hoofdstuk 5 worden conclusies gegeven en worden aanbevelingen gedaan. In bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van de gebruikte definities en afkortingen. In bijlage 2 worden de voorwaarden van het onderzoek weergegeven. Aangezien onderhavig rapport een voortzetting is van verkennend onderzoek en gericht veldonderzoek (Adviesbureau Mertens, 2019a,b, 2022), kunnen de rapporten niet los van elkaar worden gelezen.

2. METHODE

2.1 Omvang onderzoek

Conform het verkennend onderzoek (Adviesbureau Mertens, 2019, 2022) is onderzoek uitgevoerd naar verblijfplaatsen van vleermuizen en broedvogels met vaste rust- en verblijfplaatsen. Het volledig veldonderzoek is uitgevoerd door de heer Mertens³. Het vleermuisinventarisatie-protocol van het Netwerk Groene Bureaus (2017, 2021) stelt dat:

Vleermuizen

- Voor (kraam)verblijven en vliegroutes van vleermuizen dient onderzoek te worden uitgevoerd:
 - in de periode 15 mei – 15 juli,
 - 2 x 2 uur (i.v.m. laatvlieger 2 x 's avonds en i.v.m. dwergvleermuis 1 x 's ochtends),
 - periode tussen veldbezoeken tenminste (10) 20 dagen,
 - bij geschikte omstandigheden,
 - als meer dan een kwart van het onderzoeksgebied niet valt te (over)zien of te beluisteren, moet een extra waarnemer ingeschakeld worden.
- Voor zwermplaatsen in het kader van winterverblijfplaatsen van vleermuizen dient onderzoek te worden uitgevoerd:
 - in de periode 1 aug - 10 sep.,
 - 2 x 2 uur,
 - tussen 0:00 - 2:00,
 - periode tussen veldbezoeken tenminste (5) 10 dagen,
 - bij geschikte omstandigheden,
 - als meer dan een kwart van het onderzoeksgebied niet valt te (over)zien of te beluisteren, moet een extra waarnemer ingeschakeld worden.
- Voor paarverblijf- & zwermplaatsen van vleermuizen dient onderzoek te worden uitgevoerd:
 - in de periode (15 jul) 15 aug - 1 okt (1 nov),
 - 2 x 2 uur (i.v.m. laatvlieger minimaal 1x 's avonds),
 - (0 min) 60 min na (zo mogelijk later, rond middernacht),
 - periode tussen veldbezoeken tenminste (10) 20 dagen,
 - bij geschikte omstandigheden,
 - als meer dan een kwart van het onderzoeksgebied niet valt te (over)zien of te beluisteren, moet een extra waarnemer ingeschakeld worden.

Het Vleermuisprotocol 2017 en 2021 zijn nagenoeg eender. De meest belangrijke uitzondering hierop is dat het Vleermuisprotocol 2021 de '75%-regel' niet meer voorschrijft voor ochtendbezoeken en paarverblijfonderzoeken. De reden hiervan is dat zwermgedrag in de ochtend bij verblijfplaatsen en sociaal gedrag bij paarverblijven langdurig aanhouden. Een andere verandering is dat de periode tussen de veldbezoeken t.b.v. inventarisatie is verkleind naar 20 dagen en dat één onderzoeksrondte in juni uitgevoerd dient te worden t.b.v. kraamverblijven.

Boombewonende vogels met vaste rustplaatsen

Conform het kennisdocument van de buizerd (Bij 12, 2017) kunnen veel nesten van buizerd worden gevonden door voor half april (voor de bladgroei) geschikte bossen en beplanting uit te kammen. Oude nesten worden opgehoogd en nieuwe nesten zijn in die tijd voltooid na deze periode. Het bos in het plangebied aan de Brasserskade 227a te Den Haag is echter zeer open, waardoor relatief eenvoudig nesten van buizerd en andere roofvogels zoals boomvalk, wespandiep, sperwer en havik kunnen worden opgespoord. Van andere roofvogelsoorten zoals andere roofvogels zoals boomvalk, wespandiep, sperwer en havik zijn geen kennisdocumenten beschikbaar.

Conform het kennisdocument van de buizerd (Bij 12, 2017) kan de afwezigheid van broedende buizerds (en dus van andere roofvogelsoorten) worden aangetoond, als er tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode maart tot half mei (tijdens goede omstandigheden, met een tussenperiode van minimaal 10 dagen) geen aanwezigheid kan worden aangetoond.

Overige vogels

Naast boombewonende vogels met vaste rustplaatsen zijn er vogels waarvan het wenselijk is om deze te inventariseren. In het bos gebied betreft dit bijvoorbeeld de specifieke soorten die kenmerkend zijn voor verschillende soorten bos zoals de spechten, bonte vliegenvanger en rans- en bosuil. Dergelijke soorten staan op de lijst 5 van de van de “Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep” (Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009a). Conform de uitleg van lijst 5 waarop de dergelijke vogels staan wordt gesteld dat “nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het hele jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen” (Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009b). Deze lijst is onder de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland zeer beperkt aangepast (<https://www.rvo.nl/sites/default/files/2021/04/Lijst-jaarrond-beschermde-vogelnesten.pdf>). In de uitleg wordt aangegeven dat categorie 5-soorten extra onderzoek vragen, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. In de uitleg wordt daarnaast aangegeven dat categorie 5-soorten wel jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Gedurende de verschillende onderzoeksronden is derhalve direct geïnventariseerd op dergelijke soorten.

Onderzoeksmomenten

Gelet op de aard en omvang van het gebied zijn vijftien onderzoeksronden uitgevoerd op 29 maart, 19 april, 20, 26 mei, 16, 17, 29 juni, 1, 12, 13 juli, 22, 23, 30 augustus, 16 en 17 september 2022 met een totale onderzoeksomvang van ongeveer 46 uur. In onderstaande paragrafen wordt per soortgroep de inventarisatiemethode weergegeven. In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de methode per soortgroep en de bezoekdata. In bijlage 3 worden de omstandigheden en de inventarisatieduur weergegeven.

Tabel 1. Overzicht inventarisatieronden naar de aanwezigheid van vleermuizen en vogels ter plaatse van en direct rond de Brasserskade te Den Haag (*= Vanaf de buitenrand).

Datum	Vleermuizen	Vogels	Moment
Voorjaar/voorzomer (foerageer-, kolonieplaatsen en vliegroutes)			
- 29 maart 2022		Nestlocaties	08.30-10.30 uur
- 19 april 2022*		Nestlocaties	06.30-08.30 uur
- 20 mei 2022*	Kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen	Nestlocaties	19.30-23.30 uur
- 26 mei 2022*	Kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen	Nestlocaties	03.00-07.00 uur
- 16 juni 2022*	Kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen	Nestlocaties	03.00-07.00 uur
- 17 juni 2022*	Kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen	Nestlocaties	03.00-07.00 uur
- 29 juni 2022	Kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen	Nestlocaties	21.00-01.00 uur
- 01 juli 2022	Kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen	Nestlocaties	21.00-01.00 uur
- 12 juli 2022	Kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen	-	22.00-24.00 uur
- 13 juli 2022	Kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen	-	22.00-24.00 uur
Voorherfst (Balts-, paar-, foerageer- en overwinteringsplaatsen)			
- 22 augustus 2022*	Balts-, paar-, foerageer- en overwinteringsplaatsen	-	21.00-01.00 uur
- 23 augustus 2022	Balts-, paar-, foerageer- en overwinteringsplaatsen	-	21.00-01.00 uur
- 30 augustus 2022*	Balts-, paar-, foerageer- en overwinteringsplaatsen	-	21.00-01.00 uur
- 16 september 2022	Balts-, paar-, foerageer- en overwinteringsplaatsen	-	21.00-23.00 uur
- 17 september 2022*	Balts-, paar-, foerageer- en overwinteringsplaatsen	-	21.00-23.00 uur

2.2 Veldonderzoek vleermuizen

Vleermuizen zijn geïnventariseerd door middel van batdetector-onderzoek (Petterson D-240). Met de batdetector worden de, voor mensen onhoorbare, ultrasone geluiden van vleermuizen omgezet naar de voor het menselijk oor hoorbare geluiden. Soorten kunnen door de geluiden (frequentie, ritme en klank) en zichtbeelden worden onderscheiden. Door interpretatie hiervan kan tevens het gedrag afgeleid worden en kunnen onder andere verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen worden opgespoord.

Op 20, 26 mei, 16, 17, 29 juni, 1, 12 en 13 juli 2022 werd geïnventariseerd naar de aanwezigheid van kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen van vleermuizen.

De onderzoeksronden op 22, 23, 30 augustus, 16 en 17 september 2022 waren gericht op de inventarisatie van balts-, paar- en foerageerplaatsen. Omdat de onderzoeksronden op 22, 23 en 30 augustus 2022 doorliepen tot na middernacht was het mogelijk om ook onderzoek te doen naar gedrag dat wijst op eventuele overwinterende vleermuizen (zwermen).

Het plangebied aan de Brasserskade 227a te Den Haag is te groot om in één keer goed te overzien. Daarom is zowel geïnventariseerd vanaf de randen (straatkant) als mede centraal vanuit het plangebied (vanaf het tennisveld / toegangspad). Gedurende de verschillende onderzoeksmomenten is daarnaast rondgelopen waardoor er een goed en volledig beeld is ontstaan.

De methode voor het inventariseren van vleermuizen voldoet aan het Inventarisatie Protocol van het Netwerk Groene Bureaus (Netwerk Groene Bureaus, 2017) en de kennisdocumenten van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, grootoorvleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis (Bij 12, 2017b-f). Van bijvoorbeeld laatvlieger is geen kennisdocument beschikbaar. De onderzoeken vonden plaats bij geschikte omstandigheden. Omdat het onderzoek is uitgevoerd bij geschikte omstandigheden in een geschikte periode is het onderzoek goed uitgevoerd en geeft een volledig beeld van het voorkomen en het terreingebruik van vleermuizen in en direct rondom de Brasserskade 227a te Den Haag.

2.3 Veldonderzoek broedvogels met vaste rust- en verblijfplaatsen

Conform het kennisdocument van de buizerd (Bij 12, 2017) kunnen veel nesten van buizerd worden gevonden door voor half april (voor de bladgroei) geschikte bossen en beplanting uit te kammen. Oude nesten worden opgehoogd en nieuwe nesten zijn in die tijd voltooid na deze periode. Omdat het bos in het plangebied aan de Brasserskade 227a te Den Haag echter zeer open is, was een veldonderzoek op 29 maart 2022 en tevens gedurende alle dagbezoeken geen probleem voor het opsporen van nesten van buizerd en andere roofvogels zoals boomvalk, wespandiep, sperwer en havik. Van andere roofvogelsoorten zoals andere roofvogels zoals boomvalk, wespandiep, sperwer en havik zijn geen kennisdocumenten beschikbaar.

Broedvogels zijn daarnaast gedurende acht inventarisatiemomenten geïnventariseerd (29 maart, 19 april, 20, 26 mei, 16, 17, 29 juni en 1 juli 2022). Gedurende deze bezoeken is geïnventariseerd op territoriaal gedrag, sporen, zichtwaarnemingen en andere aanwijzingen voor het voorkomen van (nestplaatsen van) roofvogels. Alle bezoeken werden uitgevoerd in de avond of ochtend, gedurende de schemering. Het is van belang om rond de schemering waarnemingen te doen, omdat vogels dan het meest actief zijn. Vogels die daarentegen 's nachts actief zijn (zoals de rans- en bosuil) zijn geïnventariseerd tijdens het vleermuisonderzoek. Ten behoeve van deze uilen werden daarnaast geluiden afgespeeld om het roepen te stimuleren. De waarnemingen van soorten met vaste rust- en verblijfplaatsen, zeldzame, bedreigde en Rode-lijst soorten zijn in het veld direct op kaart gezet. De gegevens van deze kaarten zijn op kantoor verwerkt tot soortkaarten. Na het broedseizoen zijn alle waarnemingen van de soortkaarten binnen de grenzen van één territorium geclusterd. Alleen soorten die duidelijk meerdere keren territoriaal zijn waargenomen binnen een bepaalde periode worden beschouwd als "broedgeval". Na die periode kunnen het bijvoorbeeld ook "zwervende" of reeds "vliegvlugge" jongen van elders zijn. Nesten en nog niet vliegvlugge jongen zijn tevens beschouwd als broedgeval.

2.4 Overige

Naast bijvoorbeeld roofvogels zijn er vogels waarvan het wenselijk is om deze te inventariseren. In het gebied aan de Brasserskade 227a te Den Haag betreft dit bijvoorbeeld de spechten en vliegenvangers. Dergelijke soorten staan op de lijst 5 van de van de "Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep" (Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009a). Conform de uitleg van lijst 5 waarop de dergelijke vogels staan wordt gesteld dat "nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het hele jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen" (Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009b). Deze lijst is onder de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland zeer beperkt aangepast (<https://www.rvo.nl/sites/default/files/2022/04/Lijst-jaarrond-beschermde-vogelnesten.pdf>). In de uitleg wordt aangegeven dat categorie 5-soorten extra onderzoek vragen, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. In de uitleg wordt daarnaast aangegeven dat categorie 5-soorten wel jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Gedurende de verschillende onderzoeksronde is derhalve direct geïnventariseerd op dergelijke soorten.

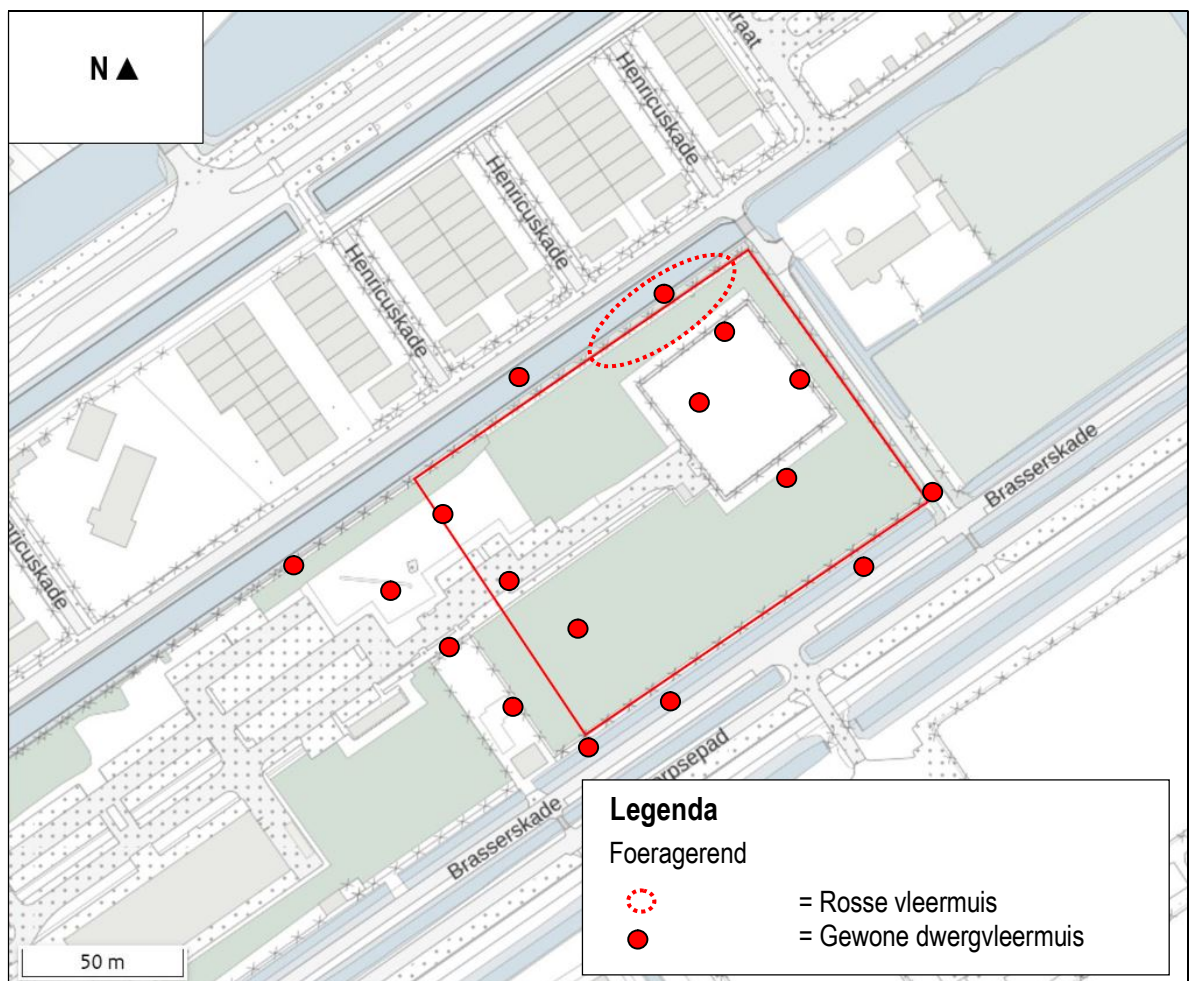
3. RESULTATEN

3.1 Vleermuizen

Voorjaar/voorzomer (foerageerplaatsen, kolonieplaatsen en vliegroutes)

In het voorjaar / de voorzomer van 2022 is gewone dwergvleermuis en rosse vleermuis waargenomen. De gewone dwergvleermuis is foeragerend aangetroffen in en rond het plangebied. Gedurende alle onderzoeksmomenten kon deze soort worden vastgesteld. Er zijn geen vliegroutes vastgesteld van gewone dwergvleermuis. Omdat de gewone dwergvleermuis uitsluitend gebouwbewond is en er in het plangebied geen geschikte gebouwen staan; kan het voorkomen van verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden uitgesloten.

Rosse vleermuis is kortstondig aangetroffen op 29 juni 2022. Eén dier vloog al foeragerende op relatief lage hoogte aan de noordzijde van het plangebied. Er zijn gedurende onderhavig onderzoek geen aanwijzingen gevonden van de aanwezigheid van verblijfplaatsen van de rosse vleermuis. Mogelijk heeft de rosse vleermuis in de (ruime)omgeving van het plangebied verbleven. In figuur 3 zijn de waarnemingen weergegeven van de vleermuizen in het voorjaar/voorzomer.

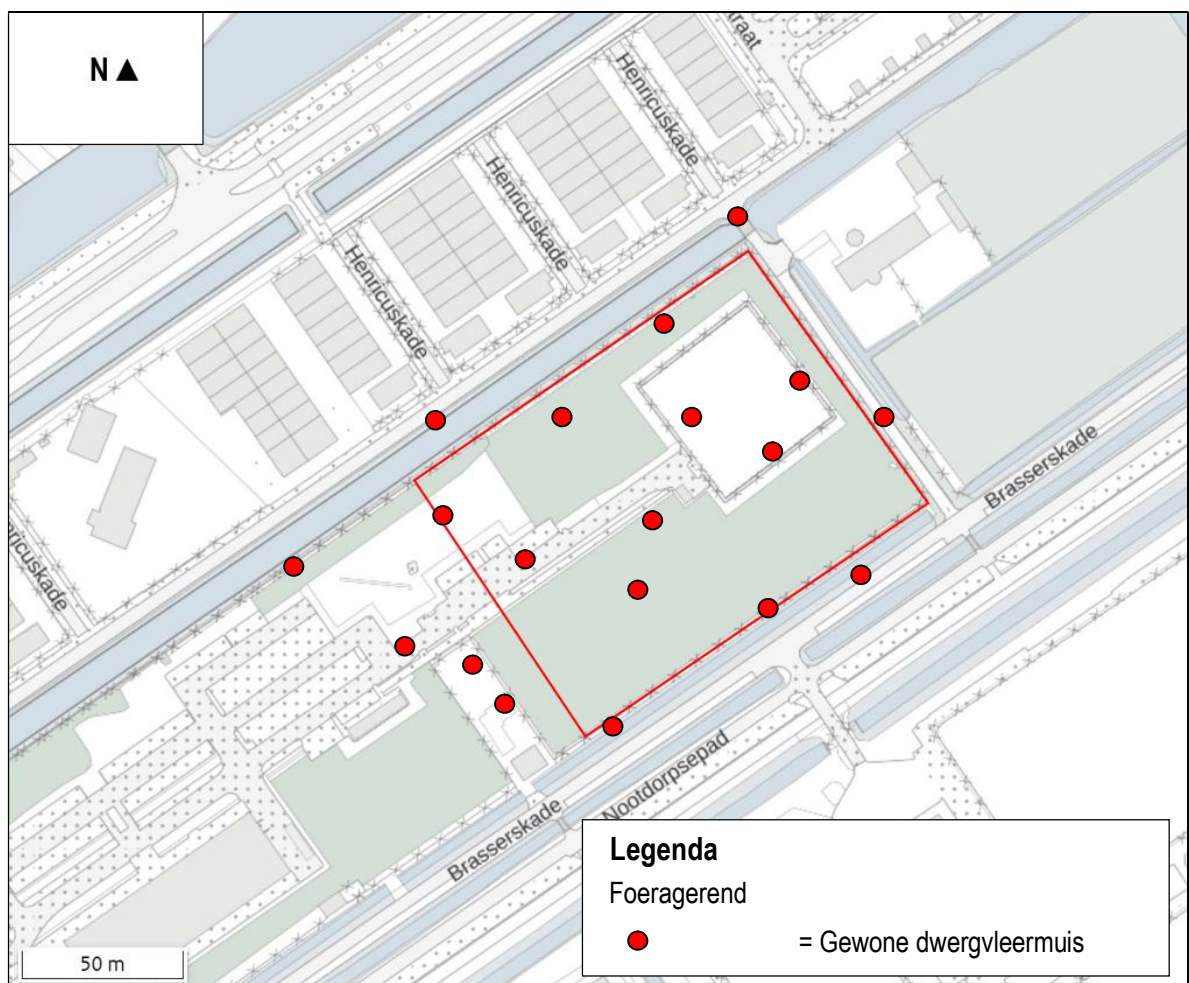
Figuur 3. Waarnemingen van vleermuizen in het voorjaar / de voorzomer van 2022 in het gebied van de Brasserskade 227a te Den Haag.

Overwinteringsplaats

Gedurende onderhavig onderzoek zijn geen zwermende vleermuizen vastgesteld in de zwermperiode voorafgaand aan overwintering. Het voorkomen van overwinterende vleermuizen in en direct rond het plangebied kan derhalve worden uitgesloten. Omdat ten tijde van de periode van het nachtelijk zwermen alleen gewone dwergvleermuizen zijn vastgesteld, de gewone dwergvleermuis uitsluitend gebouwbewond is en er in het plangebied geen geschikte gebouwen staan, kan het voorkomen van verblijfplaatsen van overwinteringsplaatsen worden uitgesloten.

Voorherfst (foerageer-, balts- en paarplaatsen)

Er zijn in de voorherfst alleen gewone dwergvleermuizen foeragerend aangetroffen. Er zijn geen balts- of paarplaatsen vastgesteld. Dit is ook niet aannemelijk omdat de gewone dwergvleermuis uitsluitend gebouwbewond is en er in het plangebied geen geschikte gebouwen staan. Omdat er ook geen baltsplaatsen werden aangetroffen, is het niet aannemelijk dat er paarplaatsen voorkomen. Bij een baltsplaats vliegt een vleermuis immers rond met sociale geluiden die wijzen op een paarplaats. In figuur 4 worden de waarnemingen weergegeven van de vleermuizen in de voorherfst. Het is opmerkelijk dat alleen gewone dwergvleermuis is vastgesteld. Mogelijk is de hoge mate van kunstverlichting in- en rondom het plangebied daarin een belangrijke oorzaak.

Figuur 4. Waarnemingen van vleermuizen in de voorherfst van 2022 in het gebied van de Brasserskade 227a te Den Haag.

Belang foerageergebied

Gelet op de aantallen en dichtheid van de foeragerende vleermuizen dient het plangebied en directe omgeving niet gezien te worden als belangrijk (primair) foerageergebied. Daarbij komt de gedurende de plannen het plangebied en omgeving foerageergebied voor vleermuizen kan blijven, waardoor negatieve effecten op foeragerende vleermuizen kunnen worden uitgesloten.

3.2 Broedvogels

Vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen

Er zijn geen territoria of nesten aangetroffen van roofvogels of bosuilen. Wel is meerdere keren kortstondig een foeragerende sperwer waargenomen. Daarnaast is gedurende de verschillende seizoenen één adulte bosuil roepend aangetroffen. Er is echter geen terretoriaal geluid van bosuilen gehoord en er zijn geen bedelende jongen van bosuilen waargenomen die wijzen op een nestplaats van bosuilen in het plangebied. Gedurende het veldonderzoek aan de Brasserskade 227a te Den Haag zijn geen aanwijzingen aangetroffen die wijzen op een nestplaatsen van roofvogels of bosuilen. Het voorkomen van nestplaatsen van roofvogels of bosuilen in 2022 is derhalve uitgesloten.

Overige vermeldenswaardige vogels

Overige vermeldenswaardige vogels zoals spechten en vliegenvangers zijn niet vastgesteld gedurende onderhavig onderzoek.

4. CONCLUSIES

Er is het voornemen voor de realisatie en het gebruik van een politiegebouw op het achterterrein aan de Brasserskade 227a te Den Haag. Deze plannen zouden van negatieve invloeden kunnen zijn op vleermuizen en vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen (Adviesbureau Mertens, 2019a, 2022). Op grond hiervan is aan Adviesbureau Mertens BV te Renkum gevraagd om een veldonderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van vleermuizen en vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen en om bij het eventueel voorkomen hiervan, aan te geven hoe hiermee dient te worden omgegaan.

Uit de resultaten van het onderzoek komt naar voren dat in en direct rond het gebied gewone dwergvleermuizen vliegen (geen vliegroute) en foerageren en dat er sporadisch rosse vleermuis vliegt. Gedurende en na realisatie van de plannen kunnen deze soorten er blijven vliegen en foerageren. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn niet aangetroffen; roefvogelnesten of overige vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen / vermeldenswaardige vogels komen niet voor. Deze resultaten komen overeen met het veldonderzoek uit 2019 (Adviesbureau Mertens, 2019b).

Op grond van bovenstaande analyse worden effecten op beschermde planten- en diersoorten uitgesloten; de plannen op het achterterrein aan de Brasserskade 227a te Den Haag zijn niet in strijd met het gestelde binnen de Wet natuurbescherming.

De zorgplicht blijft onverkort van kracht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Dit artikel is derhalve ook gericht op het voorkomen van doden en verwonden van algemene soorten. Voor- en gedurende de uitvoering dient hiermee rekening gehouden te worden. Specifieke aandacht dient hierbij uit te gaan naar vestiging van rosse vleermuis, sperwer en bosuil omdat deze diersoorten zijn vastgesteld gedurende onderhavig onderzoek.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Adviesbureau Mertens, 2019. Quick scan beschermde planten- en diersoorten politiegebouw Brasserskade te Den Haag. Renkum, 1-17.

Adviesbureau Mertens, 2019. Vleermuizen en vogels ter plaatse van en direct rond politiegebouw Brasserskade te Den Haag. Renkum, 1-14.

Adviesbureau Mertens, 2022. Actualiserende quick scan beschermde planten- en diersoorten politiegebouw Brasserskade te Den Haag. Renkum, 1-16.

Bij 12, 2017. Kennisdocument Buizerd *Buteo buteo*. Utrecht, 1-29.

Bij 12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Utrecht, 1-52.

Bij 12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus natusii*. Utrecht, 1-45.

Bij 12, 2017. Kennisdocument Grootoorvleermuis *Plecotus auritus*. Utrecht, 1-42.

Bij 12, 2017. Kennisdocument Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*. Utrecht, 1-38.

Bij 12, 2017. Kennisdocument Watervleermuis *Myotis daubentonii*. Utrecht, 1-51.

EEG, 1979. Richtlijn 79/43/EEG inzake het behoud van de Vogelstand. Publicatieblad Europese Gemeenschap, nummer L. 103.

EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2009. Rode lijsten diverse soortgroepen.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, 2017. Rode lijsten diverse soortgroepen.

Ministerie Economische zaken, 2016. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 2016, 1-34.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009a. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009b. Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.

Netwerk Groene Bureaus, 2017. Vleermuisinventarisatie-protocol; Introductie, toelichting en tabel. Odijk.

Netwerk Groene Bureaus, 2021. Vleermuisinventarisatie-protocol; Introductie, toelichting en tabel. Odijk.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2019. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Den Haag, 1-3.

BIJLAGEN

1 BEGRIPPEN

Baltsplaats	Plaats waar een vleermuis al roepend rondvliegt in de herfst en die doorgaans wordt verdedigd tegen andere mannetjes.
Foerageergebied	Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert. Dat gebied wordt regelmatig bezocht door vleermuizen om in te foerageren en dat doorgaans meerdere foerageerplaatsen kent die langere tijd worden gebruikt.
Foerageerplaats	Plek (jachtplek) waar wordt gejaagd door vleermuizen. De plek kan in de directe omgeving van de kolonieplaats liggen maar ook kilometers verderop.
Kolonie	Groep vleermuizen (kleine groep mannetjes of meestal grotere groep vrouwtjes, soms gemengd (soorten, geslacht)) die in het voorjaar tot de herfst bijeen blijven. De groep kan zich vestigen in gebouwen (in spouwmuren of onder daklijsten e.d.) of bomen (spechtengaten, scheuren). Een groep vrouwelijke vleermuizen wordt ook wel aangeduid als een kraamkolonie. In zo'n groep worden jongen geboren en grootgebracht. Een kolonie maakt vaak gebruik van meerdere verblijfplaatsen die soms gelijktijdig worden gebruikt.
Migratieroute	Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en visa versa (zie ook vliegroute) of een route in een andere tijd; bijvoorbeeld tussen foerageerplaatsen.
Paarplaats	Territorium van territoriale mannetjes. Voor de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis is dit doorgaans te vinden in boomholten. Voor de laatvlieger en de dwergvleermuis is dit te vinden in gebouwen. Voor de watervleermuis is dit te vinden in bomen en later, tegen de winter, zijn ze te vinden in overwinteringverblijven. Het mannetje vormt een harem met meerdere vrouwtjes. De paartijd valt in de herfst (uitgezonderd de grootoorvleermuis waarbij het in april valt (vroeg voorjaar)). De hier geschetste situatie van de paring wordt in dit rapport omschreven als "herfst situatie".
Verblijfplaats	Een object (huis, boom, bunker, grot, kast en dergelijke) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag of 's winters permanent).
Vliegroute	Route die door vleermuizen elke avond wordt gebruikt om van de kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en visa versa (zie ook migratieroute). Vrouwtjes met jongen keren soms midden in de nacht terug om de jongen te zogen en gebruiken dan de route. Vliegroutes liggen over het algemeen langs lijnvormige (landschaps)elementen als bomenlanen, huizenrijen e.d. De functies zijn beschutting bij winderig en koud weer, oriëntatie in verband met de echolotatie-geluiden en het vinden van voedsel.
Voorbijvliegend	Vleermuizen die voorbijvliegen, niet via een vaste route. Het betreft meestal zwervers of trekkers.
Zwermen	Direct na het uitvliegen, naar vooral voor het invliegen bij een kolonie zwemt een deel van de kolonie rond de kolonieplaats. Zwermgedrag is derhalve een indicatie voor een eventuele kolonieplaats.
Winterverblijfplaats	Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hibernation) gaan. Deze ruimte is doorgaans donker, heeft een hoge luchtvochtigheid en

temperatuurwisselingen zijn nihil.

Zomerverblijfplaats Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is. In sommige gevallen vormen bijvoorbeeld mannetjes kleine groepjes.

2 VOORWAARDEN

Adviesbureau Mertens BV (ingeschreven in het handelsregister onder nummer 09110429) richt zich op de inventarisatie van natuur- en landschapswaarden en de eventuele effecten van plannen of projecten op deze waarden. Vaak wordt daarom door Adviesbureau Mertens BV getoetst aan de geldende wet- en regelgeving.

Dieren en planten kunnen zich vestigen na onderzoek en ook is er een mogelijkheid, dat ondanks onderzoek dieren zich verborgen houden of dat planten niet zijn opgekomen in een bepaald jaar doordat het bijvoorbeeld een droog of koud voorjaar is. Ook komt het zeer soms voor dat wilde dieren zich anders gedragen in bepaalde situaties zoals op plaatsen waar veel mensen komen, waar veel geluid is of veel lichtverstrooiing. Daarom heeft Adviesbureau Mertens BV een inspanningsverlichting en geen resultaatverplichting bij inventarisaties. Adviesbureau Mertens BV is niet aansprakelijk voor het zich verborgen houden, nadien vestigen of verplaatsen van soorten.

Zoals bovenstaand weergegeven wordt getoetst aan de geldende wet- en regelgeving. Een plan of project wordt met de grootste zorg getoetst door Adviesbureau Mertens BV. De geldende interpretatie van de wet- en regelgeving is aan verandering onderhevig en sinds de decentralisatie van bevoegde gezagen treden er ook regionale verschillen op. Adviesbureau Mertens BV is niet verantwoordelijk voor veranderde interpretatie van de wet- en regelgeving.

Na verrichtte werkzaamheden worden projecten soms overgedragen of wordt er op een andere manier invulling gegeven aan de uitvoering. Adviesbureau Mertens BV is niet aansprakelijk voor gevolgschade, of schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden of andere gegevens afkomstig van Adviesbureau Mertens BV. De opdrachtgever vrijwaart Adviesbureau Mertens BV voor aansprakelijkheid van derden als gevolg van deze toepassingen.

Omdat dieren en planten zich verplaatsen, zich kunnen vestigen na onderzoek en de geldende interpretatie van wet- en regelgeving aan verandering onderhevig is, is een onderzoek twee jaar geldig. Na twee jaar dient een onderzoek en/of advies geactualiseerd te worden. De opdrachtgever is hiervoor zelf verantwoordelijk.

De interpretatie van wet- en regelgeving kan zijn gewijzigd na advies, de situatie kan veranderd zijn en daarnaast dient voldaan te worden aan de Zorgplicht van bijvoorbeeld de Wet natuurbescherming. Tijdig maar in ieder geval voorafgaand van start van eventueel fysieke werkzaamheden dient de initiatiefnemer / uitvoerder zich daarom opnieuw op de hoogte te stellen van eventueel aanwezige natuur- en landschapswaarden in en rond een plangebied en hoe hiermee moet worden omgegaan. Voor uitvoer dienen natuur- en landschapswaarden en eventueel gewijzigde situaties in kaart gebracht te worden en dient nagegaan te worden hoe hiermee moet worden omgegaan.

Adviesbureau Mertens BV is niet aansprakelijk voor indirecte en/of gevolgschade, waaronder mede wordt verstaan gederfde winst en schade als gevolg van bedrijfstagnatie.

Inzake schadevergoeding geldt bij een toerekenbare tekortkoming van Adviesbureau Mertens BV een aansprakelijkheidsbedrag van maximaal drie maal de opdrachtwaarde.

3 ONDERZOEKS OMSTANDIGHEDEN

Datum (2022)	Tijd (uur)	Duur (uur)	Temperatuur (°C)	Neerslag (mm)	Wind (bft)
- 29 maart	08.30-10.30	2	08	Geen	2
- 19 april	06.30-08.30	2	15	Geen	2
- 20 mei	19.30-23.30	2	18	Geen	2
- 26 mei	03.00-07.00	4	17	Geen	2
- 16 juni	03.00-07.00	4	13	Geen	3
- 17 juni	03.00-07.00	4	14	Geen	2
- 29 juni	21.00-01.00	4	24	Geen	2
- 01 juli	21.00-01.00	4	18	Geen	2
- 12 juli	22.00-24.00	2	12	Geen	2
- 13 juli	22.00-24.00	2	19	Geen	2
- 22 augustus	21.00-01.00	4	20	Geen	2
- 23 augustus	21.00-01.00	4	21	Geen	2
- 30 augustus	21.00-01.00	4	19	Geen	2
- 16 september	21.00-23.00	2	16	Geen	2
- 17 september	20.45-22.45	2	15	Geen*	3

* Niet gedurende onderzoek

Adviesbureau

Mertens B.V.

Telefoon (06) 29 45 84 56

E-mail info@adviesbureau-mertens.nl

Advies op het gebied van natuur, ruimtelijke ordening en natuurwetgeving.